

آئیننامه نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیلهها و مردابها و برکه های طبیعی

به استناد اصل یکصد و سی و هشت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اختیار حاصل از تبصره ۱ ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب آئیننامه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیلهها و مردابها و برکه های طبیعی را بشرح زیر تصویب می نماید:

ماده ۱ -

اصلاحات مندرج در این آئیننامه را از نظر اجرای مقررات آن در معانی ذیل بکار برده شده است:

الف - رودخانه: مجرائی است بطور طبیعی که آب بطور دائم یا فصلی در آن جریان داشته باشد.

ب - نهر طبیعی: مجرائی است طبیعی که آب بطور دائم یا فصلی در آن جریان داشته و دارای حوضه آبریز مشخصی نباشد.

ج - نهر سنتی: مجرای آبی است که بوسیله اشخاص به صورت غیر مدرن احداث شده باشد.

د - مرداب: زمین باطلاقی مسطح و پستی است که دارای یک یا تعدادی آبراهه باشد و معمولاً در مد بزرگ دریا زیر آب رود همچنین اراضی پستی که در مناطق غیر ساحلی در فصول بارندگی و سیلاب غرقاب شده و معمولاً در تمام سال حالت باطلاق داشته باشد.

ه - برکه: اراضی پستی است که در اثر جریان سطحی و زیر زمینی، آب در آنها جمع شده و باقی می ماند.

و - مسیل: مسیل مجرائی طبیعی است که سیل حاصله از باران و برف و رگبارها موقتاً در آن جریان پیدا می کند.

ز - مسیل متروکه: مجرائی است طبیعی که تحت تأثیر عوامل طبیعی یا غیر طبیعی امکان حدوث سیلاب در آن وجود نداشته باشد.

ح - بستر: آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژیک و داغاب و حداکثر طغیان با دوره های برگشت مختلف وسیله وزارت نیرو و یا شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین می شود.

دوره برگشت طغیان رودخانه ها در محدوده شهرها طبق مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری تعیین و جهت برآورد سیلاب با تناوب مورد نظر به وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان اعلام می گردد.

تعیین بستر در خارج از محدوده شهرها بر اساس حداکثر طغیان با دوره برگشت ۲۵ ساله وسیله وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین می شود و در مناطقی که ضرورت ایجاب نماید سیلاب با دوره برگشت کمتر یا بیشتر از ۲۵ ساله ملاک محاسبه قرار گیرد شرکتهای فوق الذکر حسب مورد با ارائه نقشه های مربوط و توجیهات فنی از حوزه ستادی وزارت نیرو و مجوز لازم را اخذ خواهند نمود.

تغییرات طبیعی بستر رودخانه ها، مسیلهها یا انهار طبیعی در بستر سابق تأثیری نداشته و بستر سابق کماکان در اختیار حکومت اسلامی است لیکن حریم برای آن منظور نخواهد شد.

ط - حریم: آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی مرداب و برکه است که بلافاصله پس از بستر قرار دادن و به

عنوان حق ارتقاع برای کمال انتقال و حفاظت آنها لازم است و طبق مقررات این آئیننامه توسط وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین می گردد.

-

حریم انهار طبیعی یا رودخانه ها اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند از یک تا بیست متر خواهد بود که حسب مورد با توجه به وضع رودخانه یا نهر طبیعی یا مسیل از هر طرف منتهی الیه بستر وسیله وزارت نیرو و شرکتهای تابعه آن تعیین می گردد. (در محدوده شهرها حریم انهار طبیعی و رودخانه ها بطور کلی طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی تعیین و پس از موافقت آب منطقه ای ذیربط یا آب و برق خوزستان مورد اعلام خواهد شد).

ماده ۲ -

شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به امکانات، حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیلهای، مردابها و برکه های طبیعی موجود در حوزه فعالیت خود را با برنامه ریزی مشخص و با اعزام کارشناس یا کارشناسان ذیصلاح طبق مقررات این آئیننامه تعیین نمایند.

ماده ۳ -

شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان در هر مورد که بستر و حریم رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی را بطور موضعی تعیین می نمایند مراتب را به طریق مقتضی کتباً به متقاضی اعلام و در مورد تعیین بستر و حریم سرتاسری موضوع از طریق پخش اعلامیه های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذینفع می رسد که بستر و حریم رودخانه و نهر (طبیعی، سنتی) و مسیل و مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده و اشخاص می توانند برای کسب اطلاع از حدود بستر و حریم تعیین شده به شرکت آب مربوطه مراجعه و چنانچه اعتراض داشته باشند ظرف مدت یکماه از تاریخ انتشار اطلاعیه اعتراض خود را به شرکت مربوطه تسلیم و رسید دریافت دارند، چنانچه اعتراض نسبت به بستر و حریم تعیین شده در مهلت مذکور در فوق واصل شود شرکت آب منطقه ای مربوطه اعتراض را به کمیسیون مرکب از دو نفر کارشناس فنی ذیصلاح و یکنفر کارشناس حقوقی که از بین مجربترین کارشناسان شرکت با ابلاغ مدیرکل منصوب می شوند ارجاع می نماید.

ماده ۴ -

کمیسیون مذکور در ماده ۳ پس از وصول پرونده مورد اعتراض، گزارش کارشناس یا کارشناسان را مورد بررسی قرار داده و در صورتی که با بستر و حریم تعیین شده موافق باشد آنرا مورد تأیید قرار می دهد و الا بعد از اخذ توضیحات از کارشناس یا کارشناسان ذیربط نظر خود را به شرکت اعلام خواهد نمود، چنانچه توضیحات مذکور برای کمیسیون قانع کننده نباشد کمیسیون می تواند راساً یا وسیله کارشناس دیگری محل را بازدید کند و سپس نظر خویش را مورد بستر و حریم به شرکت اعلام دارد نظر این کمیسیون قطعی بوده و به منزله نظر وزارت نیرو است.

ماده ۵ -

پس از اعلام نظر کمیسیون موضوع ماده ۳ این آئیننامه شرکت آب منطقه ای نسبت به علامت گذاری نهائی حد بستر و حریم تعیین شده بنحو مقتضی اقدام خواهد نمود و نسخه ای از نقشه مربوط به بستر و حریم را برای اطلاع به اداره ثبت اسناد و املاک، بخشرداری و شهرداری حوزه عمل ارسال و نیز مراتب را به ژاندارمری و شهرداری اعلام خواهد داشت و از تجاوز اشخاص به بستر و حریم با همکاری مأمورین انتظامی جلوگیری خواهد کرد.

ماده ۶ -

پس از تعیین و تشخیص میزان بستر و حریم رودخانه، نهر مسیل مرداب و برکه طبیعی در صورتیکه شرکت آب و منطقه ای قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن واقع در بستر و حریم را برای استفاده از امور مربوط به آب و برق لازم بداند بر اساس مقررات مربوط اقدام خواهد نمود. تبصره - هر گاه اعیانی موجود در بستر و حریم بصورت کشت موقت باشد پس از برداشت محصول مقررات ماده فوق اعمال خواهد شد.

ماده ۷ -

کشت موقت در آن قسمت از بستر رودخانه، نهر، مسیل که برای بهره برداری از آب مزاحمتی ایجاد ننماید با موافقت کتبی و قبلی شرکت آب منطقه ای ذیربط بصورت اجاره و رعایت اولویت برای مجاورین بلا مانع است ولی مستأجر به هیچ وجه حق ایجاد اعیانی و غرس نهال و درخت (بجز زراعت سطحی) را ندارد و در صورت تخلف اراضی مسترد و از فعالیت وی جلوگیری خواهد شد. شرکت آب و منطقه ای ذیربط باید در اجاره نامه قید کند که در صورت بروز هر گونه خسارت ناشی از سیل و نظایر آن هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت. تبصره - استفاده از مقررات این ماده در مورد اراضی بستر بالادست سدها شمول ندارد.

ماده ۸ -

چنانچه بستر رودخانه، نهر طبیعی، مسیل بصورت طبیعی تغییر نماید و باقیمانده بستر که بستر مرده نامیده می شود و کماکان در اختیار دولت است برای اجرای طرحهای آب و برق قابل استفاده باشد با حدود مشخصی از طریق وزارت نیرو به دستگاههای متقاضی بصورت اجاره واگذار و نحوه آماده سازی و کناره بندی و سایر شرایط مربوط در سند واگذاری قید خواهد گردید.

ماده ۹ -

چنانچه افراد یا شهرداریها بصورت موردی تقاضای تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی را که در مجاورت ملکی واقع است بنماید شرکت آب منطقه ای مکلف است با اخذ هزینه کارشناسی طبق تعرفه مصوب وزارت نیرو نسبت به تعیین حد بستر و حریم هر یک از موارد یاد شده به ترتیب مقرر در این دستورالعمل اقدام نماید، مشروط بر اینکه تصرفات قانونی اشخاص نسبت به املاک مورد نظر احراز و توسط مراجع ذیصلاح تأیید شده باشد.

ماده ۱۰ -

چنانچه امکان دیواره سازی و استفاده از اراضی مازاد بستر برای مجاورین وجود داشته باشد شرکت آب و منطقه ای ضمن مشخص کردن مجاورین رودخانه یا نهر یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی و با در نظر گرفتن نکات فنی مربوط به مهندسی رودخانه مشخصات دیواره و مقدار زمینهایی که در اثر دیوارسازی حاصل میشود را معلوم و به مجاورین اعلام خواهد نمود تا در صورت تمایل به شرکت مراجعه و با قبول شرایط و مشخصات دیواره سازی برای اخذ اجاره مربوط اقدام نمایند. بستر واقع در پشت دیواره احدائی در اختیار دولت جمهوری اسلامی است. شرکت می تواند پس از تأمین میزان حریم که بلافاصله بعد از دیواره احدائی شروع می شود باقیمانده بستر را به سازنده دیورا یا در صورت عدم تمایل سازنده به سایرین اجاره دهد.

ماده ۱۱ -

شرکتهای آب منطقه ای با همکاری شهرداریها و ادارات ثبت اسناد و املاک مسیلهای متروکه را شناسائی خواهند نمود تشخیص متروکه بودن مسیلهها در خارج از محدوده قانونی شهرها با شرکت آب منطقه ای است ولی در داخل محدوده قانونی شهرها شرکت مزبور با همکاری شهرداریها تصمیم لازم را اتخاذ خواهد نمود، در صورت بروز اختلاف نظر، تشخیص وزارت نیرو معتبر می باشد.

ماده ۱۲ -

عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه ها، انهار طبیعی، مسیلهها، مردابها و برکه های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلامانع است. ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاههای ذیربط خواهد بود.

ماده ۱۳ -

ادارات ثبت اسناد و املاک مکلفند در موقع تحدید حدود املاک واقع در کنار رودخانه، نهر، مسیل، مرداب و برکه طبیعی و شبکه های آبیاری و آبرسانی و زهکشی وضعیت ملک مورد ثبت را نسبت به تأسیسات آبی فوق الذکر در روی نقشه ملک مشخص و یک نسخه از آن را همراه با توضیحات لازم برای تعیین حد بستر و حریم به شرکتهای آب منطقه ای ذیربط ارسال تا شرکتهای مذکور حد بستر و حریم تأسیسات آبی را مشخص و به ادارات ثبت اعلام کنند. ادارات ثبت در چنین مواردی تنها پس از وصول پاسخ شرکتهای آب منطقه ای مبنی بر تعیین حد بستر و حریم تأسیسات فوق الذکر مجاز به صدور سند مالکیت خواهند بود.

ماده ۱۴ -

وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها و همچنین سازمان و نهادهای وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرحهای مربوط به خود و صدور پروانه لازم بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیلهها و مردابها و برکه های طبیعی را استعلام نمایند هر نوع تصرف در بستر و حریم منوط به موافقت کتبی و قبلی وزارت نیرو است.

ماده ۱۵ -

هر گاه حریم رودخانه ها و انهار و مسیلها و مردابها و برکه های طبیعی و راههای اصلی و فرعی موجود تداخل نمایند قسمت مورد تداخل برای تأسیسات طرفین مشترکاً مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

[امضاء]

وزیر نیرو - بیژن زنگنه